

ÚKOLY A POUŽITÍ DĚLOSTŘELECKÉ ZÁLOHY ARMÁDY V ÚTOČNÉ I OBRANNÉ OPERACI ARMÁDY

Major Hynek Ondrášek

Možnost oboustranného používání atomových a chemických zbraní má vliv na taktické i operační použití dělostřelectva jak v útočné, tak v obranné operaci.

Použití atomových zbraní ať už ve formě atomových pum nebo atomových dělostřeleckých střel anebo atomových řízených střel (raket) nepřítelem má buď zmařit nebo zpomalit tempo útoku našich svazků anebo urychlit a usnadnit jeho útok. Proto je nutno hledat cesty a prostředky, jak zabránit následkům použití atomových zbraní nepřítelem.

Svůj článek jsem zaměřil na řešení otázky vytváření a použití dělostřelecké zálohy jako jednoho z prostředků, jehož hlavním úkolem je zesílit útvary a svazky na úsecích vystavených atomovému napadení nepřítelem nebo chránit tyto úseky palbou.

Tvoření dělostřelecké zálohy

Dělostřelecká záloha se vytváří na stupni armády a střeleckého sboru v útočné i obranné operaci (boji) vždy. V obraně možno vytvářet dělostřeleckou zálohu i u divisi prvního sledu, a to ve výjimečných případech. Buď když bude střelecká (mechanisovaná) divise přehrazovat a bránit samostatný směr (boky útočných uskupení) anebo bude-li na zvlášť důležitém směru. Dělostřelecká záloha se vytváří zároveň s vytvořením dělostřeleckých skupin.

Úkoly dělostřelecké zálohy

Hlavním úkolem dělostřelecké zálohy na kterémkoli stupni, je zesílit palbu na ochranu úseků, na které byl proveden atomový úder.

- V podstatě plní dělostřelecká záloha tento úkol tím, že se jí použije
- k podpoře činnosti vševojskové zálohy;
 - k zesílení, vystřídání nebo nahrazení dělostřeleckých skupin, které byly napadeny atomovými údery nepřítele a utrpěly největší ztráty;
 - k zarámování úseků, které byly vystaveny účinku atomového úderu nepřítele, buď nepohyblivými přehradnými palbami, soustředěními palby nebo účastí při hromadných soustředěních palby.

Nelze se však omezovat jen na tyto základní úkoly, ale je možno využívat dělostřelecké zálohy i k plnění jiných úkolů. Ve zvláštních případech možno přibírat dělostřeleckou zálohu k dělostřelecké přípravě a podpoře zteče, k dělostřeleckému zabezpečení zasazení druhých sledů do boje, k podpoře rychlých skupin nebo k odrazení nepřátelských ztečí nebo protiztečí (protiúderů) po atomovém napadení. Rovněž je nutno připravit vysunutí dělostřelecké zálohy k zabezpečení ohrožených boků v součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou. Dělostřelecká záloha bude plnit jak v obraně, tak i v útoku různé složité úkoly a z toho

i plyne, že velitelem dělostřelecké zálohy nutno určovat zkušeného, iniciativního velitele — zpravidla velitele některé z přidělených brigád — jehož znalosti by zabezpečily úspěšné splnění úkolů dělostřelecké zálohy.

Složení a síla dělostřelecké zálohy

Složení dělostřelecké zálohy závisí na situaci a úkolech, které ji budou dány, a na pravděpodobném zesílení nepřitele atomovými prostředky. Je nasnadě, že i počet a druh dělostřelectva, které je k dispozici, má rozhodný vliv na sílu i složení dělostřelecké zálohy.

Do dělostřeleckých záloh je vhodné včlenovat nepohyblivější útvary (jednotky) houfnicového, kanonového i reaktivního dělostřelectva (bude-li reaktivního dělostřelectva dostatek), které mohou provádět manévry v co nejkratší době. Rovněž úkoly stanovené dělostřelecké záloze budou mít značný vliv na složení i sílu dělostřelecké zálohy. Je zřejmé, že dělostřelecká záloha armády bude vytvářena z dělostřeleckých útvarů převážně těžšího materiálu (122mm K, 152mm KH a 100mm K), a to proto, aby bylo zabezpečeno především nahrazení nebo zesílení palbou oddílů provádějících ničení nepřátelských prostředků atomového napadení. Dělostřelecké zálohy střeleckých sborů budou vybaveny lehčím materiálem, aby bylo zabezpečeno nahrazení vyřazených oddílů v plukovních a divisních dělostřeleckých skupinách.

U střeleckého sboru je účelné vytvářet dělostřeleckou zálohu za útoku nejméně v síle jedné dělostřelecké brigády, za obrany v síle do jedné brigády.

Na stupni armády nutno vytvářet dělostřeleckou zálohu za útoku v síle nejméně jedné těžké dělostřelecké brigády a do 1 až 2 brigád houfnicového, kanonového nebo reaktivního dělostřelectva, za obrany pak v síle jedné dělostřelecké brigády složené z různých ráží dělostřeleckého materiálu. Je-li vytvořena dělostřelecká záloha v obraně u divise, nebude zpravidla její síla větší než dva dělostřelecké oddíly.

Dělostřelecká záloha, která je v boji zasazena, má být obnovena v co nejkratší době, což nutí velitele, aby se, zasadil-li dělostřeleckou zálohu, rozhodl vytvořit novou dělostřeleckou zálohu. Novou dělostřeleckou zálohu možno vytvořit buď odebráním některých přidělených dělostřeleckých útvarů (jednotek) od podřízených svazků na podružných směrech, jimž byly přiděleny, nebo vyčlenit dočasně dělostřelecké zálohy oddíly z dělostřeleckých skupin svazků nebo jednotek, které v průběhu boje přešly do druhého sledu nebo do vševojskové zálohy.

Velení dělostřelecké záloze

O vytvoření dělostřelecké zálohy, její síle i složení a úkolech rozhoduje vševojskový velitel. Podkladem pro jeho rozhodnutí jsou návrhy velitele dělostřelectva armády (sboru, po případě divise), který navrhuje sílu i složení dělostřelecké zálohy, jejího velitele a úkoly podle údobí dělostřeleckého útoku nebo variant obranného boje. Na základě návrhů velitele dělostřelectva uvádí vševojskový velitel ve svém bojovém rozkaze v bodě »Zálohy« i složení, velitele a úkoly dělostřelecké zálohy.

Velitel dělostřelectva, který velí dělostřelecké záloze podle pokynů vševojskového velitele, je povinen seznámit velitele dělostřelecké zálohy s jeho úkoly. Velitel dělostřelecké zálohy plně odpovídá za organizaci

velení dělostřelecké záloze a za provedení všech úkolů, které dostal. Jakmile dostane úkoly, je povinen

- ujasnit si situaci a úkoly dělostřelecké zálohy;
- provést rekognoskaci na předpokládaných směrech použití dělostřelecké zálohy, vydat útvarům (jednotkám) včleněným do dělostřelecké zálohy úkoly v terénu;
- organisovat průzkum nepřitele i terénu;
- napláňovat a zabezpečit činnost dělostřelecké zálohy v souladu s plánem boje, a proto musí zjednat a udržovat těsnou součinnost se všemi dělostřeleckými a vševojskovými štáby, jichž se jeho činnost týká, i s veliteli svazků a útvarů, s nimiž bude plnit společně úkol;
- předvídat a zabezpečit provedení opatření k protiatomové ochraně jak v přípravném období, tak i v průběhu boje;
- zabezpečit včasné vyvedení dělostřelecké zálohy (nebo její části) do plánovaných prostorů a přemístění během boje;
- kontrolovat plnění vydaných úkolů veliteli dělostřeleckých útvarů a jednotek včleněných do dělostřelecké zálohy a
- dále organisovat zásobování útvarů včleněných do dělostřelecké zálohy pohonnými hmotami, municí a ostatním materiálem.

Použití dělostřelecké zálohy v útočné operaci (boji)

Při plánování útočné operace je nutno předvídat vytvoření silné dělostřelecké zálohy a zároveň předvídat a plánovat její použití, protože nebude útočné operace, při níž by nedošlo k oboustrannému použití atomových zbraní, a proto i k využití dělostřeleckých záloh.

Podle návrhu velitele dělostřelectva je velitel armády (sboru) povinen ve svém bojovém rozkaze stanovit úkoly dělostřelecké záloze, určit její složení a velitele. Vševojskový štáb potom je povinen oznámit štábu dělostřelectva předpokládané prostory zásahů atomových zbraní nepřitele, předpokládanou činnost vytvořené vševojskové a tankové zálohy (prostor rozmístění ve výchozím položení, předpokládané čáry zasazení a osy vyvedení na čáru zasazení), předpokládaná epicentra nebo prostory zásahů vlastních atomových zbraní.

Podle těchto předpokladů může potom přistoupit velitel dělostřelectva armády (sboru) se svým štábem k napláňování činnosti dělostřelecké zálohy.

Úkoly dělostřelecké zálohy

1. V přípravném období

- být v pohotovosti k nahrazení oddílů vyřazených nepřátelskou protipřípravou;
- být v pohotovosti zabezpečit zasazení vševojskové zálohy k nahrazení vyřazených jednotek nebo svazků, po případě druhého sledu armády (střeleckého sboru) nebo armádní rychlé skupiny.

K zabezpečení splnění tohoto úkolu je nutno, aby štáb dělostřelectva v součinnosti se vševojskovým štábem zhodnotil možné prostory nepřátelské protipřípravy a zvláště možné prostory shozů nepřátelských atomových pum nebo jiných atomových zbraní (granáty, řízené střely a p.).

Na základě těchto předpokladů určí potom štáb dělostřelectva armády (sboru) prostor rozmístění dělostřelecké zálohy. Tento prostor je nutno volit tak, aby byl mimo dosah dostřelu nepřátelského atomového dělostřelectva (co se týče dělostřelecké zálohy armády) a aby zabezpečil rychlý manévr dělostřelecké zálohy do prostoru palebných postavení dělostřelectva (cesty, skrytý příjezd a p.). Tyto podmínky určují, že prostor rozmístění dělostřelecké zálohy armády bude ve vzdálenosti 20 km i více od předního okraje. Prostor rozmístění dělostřeleckých záloh sborů pak ve vzdálenosti 12 až 15 km od předního okraje. Ke zkrácení doby zásahu dělostřeleckých záloh je výhodné plánovat zásahy dělostřelecké zálohy armády do prostoru rozmístění armádní dělostřelecké skupiny, dělostřeleckých záloh sborů a dělostřeleckými zálohami sborů plánovat přímo manévr ke skupinám, u nichž je předpokládán zásah atomových zbraní nepřítele nebo které mají zvlášť velkou důležitost (skupiny určené k ničení nepřátelského atomového dělostřelectva), s přihlédnutím k tomu, aby byla především obnovena bojeschopnost plukovních dělostřeleckých skupin divisi prvního sledu.

K zabezpečení zasazení vševojskové zálohy je nutno, aby štáb dělostřelectva armády (sboru) byl včas seznámen s plánovanými manévry vševojskové zálohy, s prostorem jejího rozmístění a s časovými možnostmi zasazení vševojskové zálohy. Štáb dělostřelectva určí pak předvídaná palebná postavení, která zaujme dělostřelecká záloha a z nichž se zúčastní dělostřeleckého zabezpečení zasazení vševojskové zálohy a odrazení úderů nepřátelských obrněných vojsk následujících po atomové a dělostřelecké protipřípravě.

2. Za dělostřeleckého útoku

a) V době dělostřelecké přípravy zteče

— zúčastnit se ve zvláštních případech dělostřelecké přípravy zteče.

Takovéto zvláštní případy mohou nastat tehdy, je-li dostatek hodnověrných zpráv, že použití atomových zbraní k protipřípravě nepřítelem je málo pravděpodobné, nebo je-li nutno k dosažení potřebné hustoty dělostřeleckých hlavní využít každé hlavně, tedy i hlavní dělostřelecké zálohy.

Bude-li dělostřelecké zálohy použito k dělostřelecké přípravě zteče, je přidělována jako přibrané dělostřelectvo k některé z dělostřeleckých skupin. Jde-li o dělostřeleckou zálohu armády, k armádní dělostřelecké skupině (není-li vytvořena, ke sborové dělostřelecké skupině); dělostřeleckou zálohu střeleckého sboru ke sborové dělostřelecké skupině. Velitel skupiny, u níž bude dělostřelecká záloha působit, určí veliteli dělostřelecké zálohy prostor palebných postavení, stanoví mu úkoly za dělostřelecké přípravy, po případě podpory zteče.

Je-li dělostřelecká záloha přibrána k dělostřelecké přípravě zteče, zaujímá palebná postavení pro splnění úkolů za dělostřelecké přípravy zteče 1 až 2 hodiny před jejím zahájením. Tento požadavek je ovlivněn tím, že dělostřelecká záloha musí být co nejdéle v pohotovosti k plnění nejpřednějšího úkolu — nahradit oddíly vyřazené případnými údery atomových zbraní nepřítele.

Zúčastní-li se dělostřelecká záloha dělostřelecké přípravy zteče, je

nutno, aby jí její nadřízený velitel stanovil, u které dělostřelecké skupiny se zúčastní dělostřelecké přípravy, a určil místo a dobu shromáždění po splnění úkolu za dělostřelecké přípravy zteče.

Není-li dělostřelecká záloha přibrána k dělostřelecké přípravě zteče, zaujímá prostor rozmístění připravena k zásahu podle předpokládaných úderů atomových zbraní nepřítele.

b) Během dělostřelecké podpory zteče je dělostřelecká záloha v pohotovosti

- provést manévry palbou do prostorů shozu vlastních atomových pum k jejich palebné ochraně;
- nahrazovat ztráty dělostřeleckých skupin, způsobené nepřátelskými atomovými údery;
- zúčastnit se odražení protiztečí (protiúderů) tanků nepřítele prováděných vzápětí za atomovými údery;
- v některých případech i zúčastnit se dělostřelecké podpory zteče (při nedostatku dělostřelectva, kdy nelze přibrat jiné dělostřelectvo, zvláště při dělostřelecké podpoře zteče za útoku v operační hloubce).

K správnému splnění těchto úkolů je třeba, aby štáb dělostřelectva armády (sboru) zjednal co nejtěsnější součinnost se vševojskovým štábem v otázkách předvídaného shozu atomových pum nepřítelem a předpokládaných směrů nepřátelských protiztečí (protiúderů).

c) Během dělostřeleckého doprovodu za boje v hloubce nepřátelské obrany

- zúčastnit se dělostřeleckého zabezpečení zasazení a boje vševojskové a tankové zálohy;
- nahrazovat ztráty dělostřeleckých skupin způsobené nepřátelským atomovým napadením;
- zesilovat palbu dělostřeleckých skupin;
- zúčastnit se dělostřeleckého zabezpečení průlomu nepřátelských obranných postavení v hloubce; dělostřeleckého zabezpečení zasazení druhých sledů armádní nebo frontové rychlé skupiny.

Po stanovení těchto úkolů vydá velitel dělostřelectva armády (sboru) úkoly veliteli dělostřelecké zálohy a štáb dělostřelectva armády (sboru) zahrne část těchto úkolů do plánu (schematu) manévru dělostřelectva k obnovení bojové sestavy dělostřelectva. Tento plán (schema) se zpracovává zpravidla graficky na mapě, a pokud se týká dělostřelecké zálohy, je v něm graficky vyjádřeno s potřebnou legendou

- prostor rozmístění dělostřelecké zálohy;
- plánovaný manévry dělostřelecké zálohy pro případ nepřátelské protipřípravy;
- plánovaná palebná postavení a palby dělostřelecké zálohy pro případ odražení protiúderu obrněných vojsk nepřítele následujícího po provedení atomové protipřípravy;
- plánovaná palebná postavení dělostřelecké zálohy, zúčastní-li se dělostřelecké přípravy zteče, a prostor shromáždění po splnění úkolů za dělostřelecké přípravy zteče;
- osa postupu dělostřelecké zálohy po zahájení útoku;

- všechny plánované manévry dělostřelecké zálohy jak pro případ doplnění dělostřeleckých skupin, zesílení skupin palbou (palby, palebná postavení), zabezpečení zasazení a boje vševojskové a tankové zálohy (osy vyvedení do předpokládaných palebných postavení, palby), účasti při dělostřeleckém zabezpečení zasazení druhých sledů, armádní nebo frontové rychlé skupiny;
- v legendě nebo přímo na schematu nutno vyjádřit časové možnosti, signály a p.

Hlavním podkladem pro zpracování tohoto plánu (schematu) je předvídaný průběh boje vševojskových jednotek. Plán se zpracovává vždy na jeden den boje.

Činnost dělostřelecké zálohy v průběhu útočného boje

Dělostřelecká záloha armády (sboru) se přemísťuje mezi prvním a druhým sledem blíže zadu prvního sledu po předem stanovené ose. Musí být v pohotovosti splnit všechny plánované varianty i úkoly plánem nepředvídané. Osu postupu dělostřelecké zálohy nutno volit na směr hlavního úderu armády (sboru), a tak zabezpečit především možnost obnovení dělostřeleckých skupin na směr hlavního úderu armády (sboru). K zabezpečení neselhávajícího spojení s velitelem dělostřelectva armády (sboru) vysílá velitel dělostřelecké zálohy k němu schopného funkcionáře ze štábu s radiovou stanicí. Sám i se svým štábem zůstává v prostoru rozmístění dělostřelecké zálohy, aby mohl přímo velet útvarům a jednotkám včleněným do dělostřelecké zálohy. Se štábem dělostřelectva armády (sboru) má spojení pomocí radia v síti náčelníka štábu velitele dělostřelectva armády (sboru).

V průběhu boje je výhodné, aby velitel dělostřelecké zálohy udržoval osobní styk s velitelem dělostřelectva armády (sboru).

Velitel dělostřelectva armády (sboru) je povinen po zasazení dělostřelecké zálohy vytvořit ihned novou dělostřeleckou zálohu. Zasazením dělostřelecké zálohy se myslí použití dělostřelecké zálohy k nahrazení oddílů vyřazených údery nepřátelských prostředků atomového napadení. Je-li dělostřelecké zálohy použito k zesílení paleb, není nutno vytvářet novou dělostřeleckou zálohu. Velitel dělostřelecké zálohy se účastní vydání úkolů a organizace součinnosti u toho velitele dělostřelectva, jenž ho určil velitelem dělostřelecké zálohy.

Po ujasnění úkolu a zhodnocení situace provede velitel dělostřelecké zálohy tyto úkoly:

a) vejde v osobní styk s velitelem vševojskové zálohy a tankové zálohy, podrobně prostuduje plán jejich činnosti a podle možnosti si upřesní v terénu nebo na mapě úkoly dělostřelecké zálohy, vyplývající z podpory jejich činnosti;

b) vejde v osobní styk se štábem dělostřelectva armády (sboru) a podle doplňujících pokynů náčelníka štábu dělostřelectva naplánuje manévry a zpracuje se svým štábem plán činnosti dělostřelecké zálohy podle stanovených variant pravděpodobného použití atomových úderů nepřítelem proti bojové sestavě vojsk, a to jak ve výchozím položení, tak i v průběhu boje v souladu s plánem činnosti vševojskové a tankové zálohy;

c) provede rekognoskaci pochodových os i pozorovaten dělostřelecké zálohy ve výchozím položení k útoku pro případ, že po atomové protipřípravě bude nutno nahrazovat ztráty dělostřelectva;

d) organisuje průzkum a topografické připojení předpokládaných palebných postavení i pozorovaten;

e) učiní opatření k ženijnímu vybudování prostoru rozmístění zálohy a k ochraně osob i techniky před účinky prostředků nepřátelského atomového napadení;

f) učiní opatření k odstranění následků při napadení prostoru rozmístění dělostřelecké zálohy nepřátelskými atomovými údery;

g) při použití dělostřelecké zálohy za dělostřelecké přípravy zteče vejde v osobní styk s velitelem dělostřelecké skupiny, v jejímž rámci bude plnit úkoly za dělostřelecké přípravy zteče.

Velitel dělostřelecké zálohy velí až do zasazení větší části dělostřelecké zálohy útvarům (jednotkám) dělostřelecké zálohy z velitelského stanoviště, které je umístěno při zachování všech opatření protiatomové ochrany v prostoru rozmístění. Hned po zaujetí prostoru rozmístění a velitelského stanoviště vysílá velitel dělostřelecké zálohy k svému staršímu dělostřeleckému veliteli schopného funkcionáře ze svého štábu s radiovou stanicí. Je-li dost času, používá i linkového spojení vybudovaného péčí štábu dělostřelectva sboru (armády).

Všechny útvary (jednotky) i štáb dělostřelecké zálohy jsou neustále v prostoru rozmístění v bojové pohotovosti provést jakýkoli, třeba i neplánovaný zásah.

Úspěch činnosti dělostřelecké zálohy v přípravném období závisí hlavně na promyšleném provedení a nacvičení plánovaných manévřů. Obzvláště velkého významu v průběhu vedení boje nabývá pak široká iniciativa velitelů dělostřeleckých útvarů (jednotek) všech stupňů.

Je-li dělostřelecká záloha použita k zesílení palby na úsecích zasazených atomovým úderem nepřítele, plní dělostřelecká záloha nebo její jednotky tyto úkoly:

- drtí vojska nepřítele, který se snaží využít výsledků atomového úderu;
- chrání rozvinutí pěchoty a tanků a podporuje jejich zteč;
- v součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou (působí-li v tomto úseku) odráží zteč nepřátelských tanků a samohybných děl.

Je-li nasazena větší část dělostřelecké zálohy, velí dělostřelecké záloze osobně velitel dělostřelecké zálohy ze zaujaté pozorovatelný. Po příchodu do prostoru rozvinutí zřizuje velitel dělostřelecké zálohy (je-li zasazena jen část dělostřelecké zálohy, nejstarší z dělostřeleckých velitelů útvarů nebo jednotek) spojení s vševojskovým velitelem působícím v tomto úseku a podřizuje se mu. Podle rázu úkolu stanoveného dělostřelecké záloze se tato záloha (nebo její jednotky) včleňují do dělostřeleckých skupin nebo vytváří novou dělostřeleckou skupinu.

Použití dělostřelecké zálohy v obranné operaci (boji)

V obranné operaci bude často obtížné odhalit zámysl nepřítele a směr jeho hlavního úderu a ještě obtížnější bude předem určit úseky a rozsah jeho atomových úderů. Jasně je jedno, že nepřítel bude útočit

svými hlavními silami v tom směru, v kterém provede atomové údery. Přitom může být atomovými údery zasaženo i dělostřelectvo armády. Proto může zabezpečit odolnost obrany a úspěšné odražení nepřátelského útoku prováděného za atomovými údery jen dostatečně silná dělostřelecká záloha v rukou velitele armády.

Hlavními úkoly dělostřelecké zálohy armády bude nahradit ztráty v dělostřeleckých skupinách po atomových úderech nepřítele, zesílit střelecké sbory a zabezpečit palbou ty prostory a úseky, na nichž byly vedeny atomové údery nepřítelem, a zesílit vojska druhého sledu armády po jeho zasazení do sražení.

Dělostřelecká záloha armády bývá zpravidla v síle jedné dělostřelecké brigády, dělostřelecká záloha střeleckého sboru do jedné dělostřelecké brigády a dělostřelecká záloha střelecké divise (je-li vytvořena) ne větší než dva dělostřelecké oddíly.

Dělostřelecká záloha armády (sboru) se obvykle umísťuje poblíž druhého sledu armády (sboru) nebo dělostřelecké protitankové zálohy nebo mezi druhým a třetím pásmem obrany (v prostoru mezi hlavním a druhým pásmem obrany) v prostoru komunikačního uzlu.

Vzhledem na ráz obranného boje je velitel dělostřelecké zálohy a štáb podle stanovených variant možného použití povinen

- organisovat průzkum a přípravu pochodových os pro vyvedení dělostřelecké zálohy do palebných postavení;
- organisovat průzkum a vybudování palebných postavení a pozorovatelů v pořadí důležitosti plánovaných variant;
- připravit nepohyblivé přehradné palby a soustředění palby na topografickém podkladě k palebné ochraně úseků zasažených nepřátelským atomovým úderem, bude-li dělostřelecké zálohy k tomuto účelu použito;
- zpracovat schema manévru a schema paleb podle všech plánovaných variant činnosti dělostřelecké zálohy.

Závěr

Článek ukazuje na důležitost a mnohostrannost použití dělostřelecké zálohy v útočné i obranné operaci (boji) a má sloužit jak vševojskovým, tak i dělostřeleckým velitelům jako podklad pro jejich správné rozhodování a velení dělostřelecké záloze.